

Teoria del Maresme

Si des d'una certa distància mirem un mapa topogràfic de Catalunya ens adonarem de l'existència d'una zona arran de la Mediterrània, delimitada a banda i banda per les desembocadures del Besòs i la Tordera i contigua a la depressió prelitoral.

Aquesta zona, des de la carena de la serralada litoral fins al mar, és coneguda com el Maresme i constitueix una comarca comunament acceptada per tothom. Acceptada des del punt de vista geogràfic i àdhuc polític —vegeu, si no, els treballs de la ponència redactora de la Divisió Territorial de Catalunya dels anys trenta—, però ¿és igualment acceptada des d'un punt de vista socio-econòmic? És a dir, ¿té existència real per ella mateixa? ¿Existeix en la vida quotidiana dels habitants dels pobles del Maresme una realitat comarcal?

Al meu entendre i des de la meua perspectiva, rotundament, no. El Maresme no existeix com a realitat comarcal. Segurament aquesta afirmació tan taxativa ferirà més d'un voluntarista que confon desitjos amb realitats i provocarà l'interrogant següent: ¿com és possible que un polític avui a Catalunya pugui fer-la? Una altra cosa és la necessitat de la seva existència, fet que tractaré més endavant.

El Maresme avui —i també quan es redactà la divisió territorial de la Generalitat republicana— és una realitat social fantasmal i desdibuixada.

MANUEL MAS i ESTELA
ALCALDE DE MATARÓ

Sols cal donar una ullada al mapa dels anys trenta, que exposa els centres d'atracció mercantil, per veure que, al contrari d'altres zones de Catalunya, al Maresme no existeix cap centre urbà aglutinador d'una realitat comarcal. I si repassem mentalment les circumstàncies actuals ens adonarem que la situació no ha canviat gaire. Es pot objectar a aquestes afirmacions que són fetes des d'una òptica purament economicista, tal com es pot pensar que correspon a les característiques de qui les escriu, economista de professió, però el cert és que, admetent l'existència d'altres visions, no arribo a veure-ho d'una forma diferent.

El Maresme avui dia és una estranya *melange* de zones cada cop més diferenciades i amb interessos diversos. Continua vigent la discussió dels anys 30 sobre els extrems de la comarca: pel sud-oest, l'hinterland barceloní, cada cop més accentuat i penetrant i que ara podem afirmar sense errar que arriba fins a Premià i, quasi quasi, a Vilassar. D'altra banda, la zona turística i pagesa del nord-est que pràcticament comença a Arenys de Mar; i, al mig, Mataró, ciutat mil·lenària, laboriosa i industrial, d'una indústria cada cop més amagada però no per això menys existent.

¿Com s'ha perpetuat aquesta situació? ¿Existeixen possibilitats de trencar-la? ¿O s'ha d'assumir inexorablement *in aeternum*?

L'afirmació d'una comarca pot estar en la seva

unitat econòmica, fet que al Maresme, ja ho hem vist, no es dóna; però també, bàsicament es pot justificar en la centralitat que exerceix una de les seves poblacions, que n'esdevé capital. Mataró ha estat sempre la població principal, en nombre d'habitants, del Maresme, però no crec que mai n'hagi exercit una veritable capitalitat. Abans, en una economia fonamentalment agrària, Granollers exercia més atracció sobre els pobles del Maresme que no pas Mataró.

Avui, amb els avantatges de comunicació és clar que, posats a anar a Mataró, deixant de banda la pretesa capitalitat comarcal, Barcelona és tan accessible o més.

La causa, a la meua manera de veure, d'aquesta mancança de Mataró per esdevenir capital radica en la composició de la seva estructura econòmica i en les característiques dels seus nuclis dirigits al llarg del temps, especialment això darrer.

La coneguda base econòmica mataronina –l'agricultura d'exportació, el tèxtil i molt especialment el gènere de punt– no ha produït uns nuclis socials cohesionats que actuïn com a tals en el conjunt ciutadà. A diferència d'altres ciutats catalanes de característiques sòcio-econòmiques semblants, a Mataró no existeixen entitats i organismes que expressin amb força la seva visió social i el seu desig de presència cívica, tot deixant ben clar el respecte que han de merèixer actuacions puntuals i/o personals remarcables. I aquesta manca d'aglutinadors socials impedeix que Mataró s'hagi projectat cap a la seva comarca natural, capitalitzant-la, ja que no li ha pogut oferir res prou atractiu en cap àmbit perquè els maresmencs es reconeguessin a la seva capital.

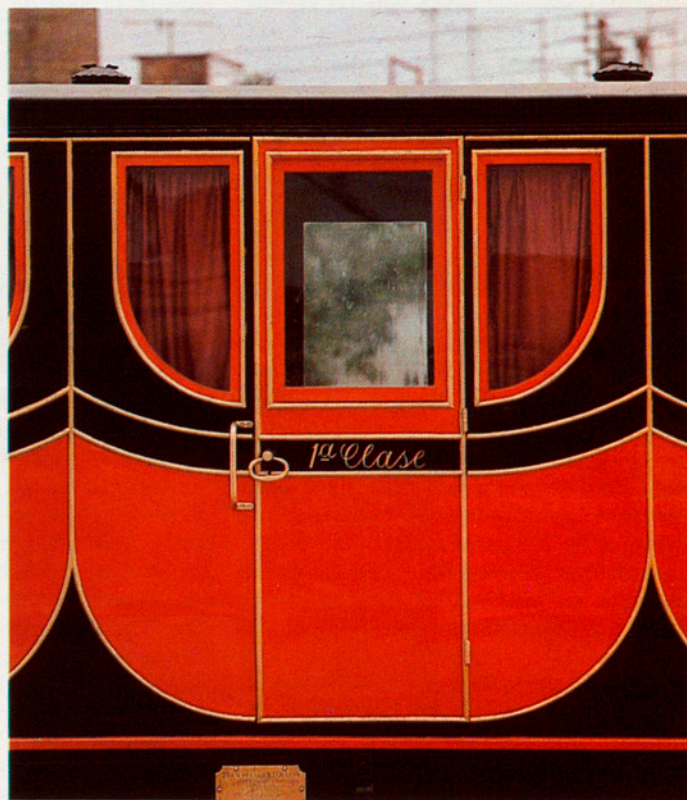
De cara al futur no s'albiren grans expectatives de canvi en la situació suara descrita. D'una banda, cal remarcar l'afermament de les bases econòmiques diferenciades en les diverses zones del Maresme. La zona que s'ha denominat Maresme-nord ha encarrilat el futur assolint èxits remarcables que poden concretar-se en l'activitat hotelera i en la producció maduixaire. A Mataró la crisi econòmica ha comportat l'estancament demogràfic quasi complet i l'extensió a nivells inaudits de l'economia amagada; al Maresme-sud comencen a donar-se perillosos fenòmens d'invertebració social tal com correspon al desenvolupament urbanístic suburbial d'una gran metròpoli.

D'altra banda, persisteix d'una manera angoniant –almenys vist des de la meua posició tant des del càrrec polític com des de la meua manera de pensar– la inexistència d'això que ara és moda d'anomenar societat civil. La feblesa, quan no es tracta de la simple vegetació d'entitats, organitzacions i col·lectius, és patent i palpable.

Enfront d'aquest panorama hi ha la possibilitat de l'actuació dels poders públics –especialment els locals i, més endavant i en la mesura de la seva afirmació i desenvolupament, els autonòmics– i opino que no fóra gaire bo que l'afirmació comarcal no fos possible més que per la via d'aquesta actuació pública. Sobretot, perquè podria passar que aquesta actuació no reeixís –res no hi ha que ho asseguri– i fins i tot pot ser que ni pugui plantejar-s'ho, donat que encara restarà uns quants anys bolcada sobre els propis problemes pendents de resoldre i li costarà de trobar forces per dedicar-se a l'exterior.

Malgrat tot, contra el pessimisme de la realitat, l'optimisme del desig i l'esperança d'una realitat comarcal. I aquest raig de llum i d'esperança rau en les característiques de la ciutat de Mataró, l'única població del Maresme que per la seva dimensió demogràfica, la seva acumulació cultural-històrica, les seves potencialitats econòmiques, pot esdevenir realment capital comarcal, centralitzant així l'activitat, les inquietuds, els anhels i els treballs dels maresmencs. I tenim indicis que això és possible en un conjunt de camps massa centrats encara en el sector públic, d'ensenyament, culturals i festius, de serveis públics, de seguretat local, de potència administrativa, etc.

I això és possible per la il·lusió que hi posen –que hi posem– uns quants, amb l'acceptació i col·laboració de molts més que arrossegarem, amb el treball continuat, cap aquesta empresa de concreció de la nostra realitat comarcal. ☺

Detall del primer tren d'Espanya: Barcelona-Mataró.